

Яковишена В. В.
*студентка 2-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АДВОКАТСЬКА МОНОПОЛІЯ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Сьогодні залишається актуальним питання законодавчого реформування адвокатури, оскільки, саме функціонування даного інституту, що здійснює захист прав та свобод людини дає нам змогу у повній мірі оцінити рівень демократизму та правової держави в цілому.

З моменту запровадження адвокатської монополії минув доволі великий проміжок часу, проте, правова оцінка даного питання та оцінка Закону України «Про внесення змін до Конституції України» який набрав чинності 02.06.2016 року є як ніколи актуальним.

Так, відповідно до статті 131-2 Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 02.06.2016 року, на інститут адвокатури покладено функцію із надання професійної правничої допомоги. В той же час, виключно на адвоката покладено обов'язок щодо здійснення представництва інших осіб у суді, та обов'язок щодо здійснення захисту від кримінального обвинувачення в цілому [1].

Разом із тим, Закон містить ряд випадків, коли допускається представлення інтересів не тільки адвокатом. Так, не тільки адвокат, але й будь яка фізична особа, що досягла 18-ти річного віку та має повну цивільну дієздатність має право здійснювати представництво в суді у справах що виникають із трудових спорів, спорів що виникають під час захисту соціальних справ, спори що виникають відносно виборів та референдумів, це також малозначні справи та представництво малолітніх та неповнолітніх осіб, обмежено дієздатних, та осіб, що визнані недієздатними в порядку визначеному Законом [1].

Заслужовую на увагу позиція Бойко О., яка стверджує про те, що через введення адвокатської монополії, обмежено право будь-якої особи здійснювати представництво, що в свою чергу призвело до того, що особа, яка не має можливості відвідувати судові засідання, мусить укласти договір про надання правової допомоги із адвокатом [2].

Варто відзначити, що запровадження адвокатської монополії на території України – це доволі дискусійне питання. Тому, варто було б розглянути всі як позитивні так і негативні елементи.

В пергу чергу, деякі експерти стверджують про те, що адвокатська монополія прямо порушує статтю 59 Конституції України, яка закріплює право кожного на вільний вибір захисника свої прав. Варто було б також згадати «Основні принципи, що стосуються ролі юриста», які були прийняті

під час проведення конгресу ООН з питань, що стосуються попередження злочинності та поводження з правопорушниками. В даному документі зазначається про те, що будь-яка людина наділена правом звернутися для захисту своїх прав та свобод до будь якого юриста на будь якій стадії кримінального судочинства [3].

Другою особливістю є те, що введення адвокатської монополії призвело до збільшення судових витрат українців, оскільки, послуги професійного адвоката зазвичай на порядок дорожчі ніж послуги звичайного юриста [2].

Варто відзначити і те, що представляючи орган державної влади чи орган місцевого самоврядування, адвокат може не досягнути бажаного результату через те, що не бере безпосередню участь у діяльності органів влади, зокрема, у підготовці ними проєктів правових актів, договорів тощо, а тому, адвокат може не володіти повною проблематикою того чи іншого питання.

Щодо позитивних рис адвокатської монополії, то варто відзначити те, що відносини між адвокатом та клієнтом повністю врегульовані законом, в той час як відносини між юристом та клієнтом не завжди повністю врегульовані. Саме тому, варто сказати про те, що відносини адвоката та клієнта захищені адвокатською таємницею. В той же час, за порушення чинного законодавства та правил адвокатської етики адвокат може притягуватися до дисциплінарної відповідальності. Діяльність адвоката є сертифікованою, оскільки, задля здійснення адвокатської діяльності потрібно скласти кваліфікаційний іспит. При цьому, чинне законодавство в сфері адвокатської діяльності передбачає обов'язок постійного підвищення кваліфікації. При цьому, діяльність адвоката забезпечується певними гарантіями (так, за ненадання відповіді на адвокатський запит, може наставати адміністративна відповідальність) [4].

Варто погодитися із юристами практиками, які стверджують про те, що адвокатська монополія – це не порушення прав людини. Це додатковий критерій до форми представництва інтересів особи в суді.

Саме адвокатська монополія забезпечує надання якісної правової допомоги та дає змогу вивести судовий процес на новий правовий рівень тощо.

Список використаної літератури:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2.06.2016 р. № 1401-VIII. Дата оновлення: 02.06.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> (дата звернення: 18.10.2022).

2. Бойко О. «Адвокатська монополія» судової реформи: думка правозахисника. Новинаря: український ньюз-рум. 2016. URL: <https://novynarnia.com/2016/06/09/advokatska-monopoliya-sudovoyi-reformi-dumka-pravozahisnika/> (дата звернення: 18.10.2022).

3. Основні принципи, що стосуються ролі юристів: Міжнародний документ від 07.09.1990 р. № 995_313. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>

show/995_313 (дата звернення: 18.10.2022).

4. Гвоздїй В. 5 мїфїв «про монополїю» адвокатури, або чому бізнесу не треба боятися. Forbes: Україна. 2016. 10 червня. URL: <https://radako.com.ua/news/5-mifiv-pro-monopoliyu-advokaturi-abo-chomu-biznesu-ne-treba-boyatisya-v-gvozdii> (дата звернення: 18.10.2022).

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Кубаєнко Андрій Володимирович**